

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อนนฺตฺ — เป็นผู้มิตบอด (ด้วยอวิชา)”

อนนฺตฺ อ่านตามภาษาบาลีว่า **อัน - ทะ - พู - ตะ** มาจากคำว่า **อนฺ** (ผู้มีิตบอด) กับคำว่า **นฺต** (เป็น) รวมกันเป็น **อนนฺตฺ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **อันนฺตฺตะ** แปลว่า **เป็นผู้มิตบอด** ข้อความในมโนรถปฺรูณี อรรถกถา อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ทุติยอัจฉริยสูตร ได้อธิบายความหมายของคำว่า **อนนฺตฺ** (อันนฺตฺตะ) ไว้ดังนี้

“ชื่อว่า อันนฺตฺตะ เพราะเป็นดุจคนตาบอด เพราะถูกกองความมืด คือ อวิชาปกคลุมไว้”

เมื่อกล่าวถึงความเป็นสัตว์เป็นบุคคลแล้ว ก็เพราะมีความเกิดขึ้นเป็นไปของสภาพธรรม แม้แต่ที่กล่าวถึงบุคคลเป็นผู้มิตบอด ก็เพราะมีสภาพธรรมเกิดขึ้นเป็นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ อวิชา ความไม่รู้ความจริง เมื่อถูกอวิชาครอบงำแล้ว ก็เป็นดุจบุคคลผู้ตาบอด เพราะไม่รู้ความจริง แสดงถึงความจริงของอกุศลธรรมประการหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เกิดกับอกุศลจิตทุกขณะ สะสมสืบต่ออยู่ในจิต ตราบใดก็ตามที่ยังมีอวิชาอยู่ ก็ยังทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ต่อไป อวิชาจึงเป็นเรื่องใหญ่ เพราะสะสมมาอย่างมากในสังสารวัฏฏ์ แต่สำหรับผู้ที่ไม่สะสมเหตุที่ดีมา เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรม สำนึกว่าตนเองเป็นผู้ไม่รู้ ก็ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ซึ่งจะเป็นไปเพื่อค่อยๆ ขัดเกลาคความไม่รู้ไปทีละเล็กทีละน้อย กล่าวได้ว่าเป็นความอัศจรรย์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะถูกอวิชาครอบงำ ถูกปกคลุมด้วยกองแห่งความมืดคืออวิชา แต่เมื่อมีพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ผู้นั้นก็ตั้งใจฟังตั้งใจศึกษา เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมตรงตามความเป็นจริง ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ทุติยอัจฉริยสูตร ดังนี้

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย หมู่สัตว์ผู้ตกอยู่ในอวิชา เป็นผู้มิต ถูกอวิชารัตรังไว้ เมื่อพระตถาคตแสดงธรรมอันเป็นเครื่องกำจัดอวิชาอยู่ หมู่สัตว์นั้น ย่อมฟังด้วยดี เจียสโตสดับ ตั้งจิตเพื่อรู้ทั่วถึง”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล ทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด เพราะเหตุว่าทุกคำของพระองค์ไม่ได้มีความประสงค์ให้ใครเข้าใจผิดเลยแม้แต่น้อย แต่พระองค์ทรงแสดงธรรมโดยนัยต่างๆ มากมาย หลากหลาย โดยประการทั้งปวง เพียงพอที่จะทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาค่อยๆ เข้าใจขึ้น เป็นประโยชน์เท่านั้น

กิเลสทั้งหลายทั้งปวงเป็นสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ย่อมทำให้จิตเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส ทั้งโลกะ (ความติดข้องต้องการ) โทสะ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ) อวิชชา (ความไม่รู้) เป็นต้น สำหรับปุถุชนผู้ที่ยังหนาแน่นไปด้วยกิเลสประการต่างๆ มากมาย ในชีวิตประจำวันในภพนี้ชาตินี้ก็ยังไม่พ้นไปจากกิเลสเหล่านี้ เป็นผู้ถูกกิเลสกลุ้มรุมเกือบจะตลอดเวลา ซึ่งไม่เพียงแต่ในชาตินี้เท่านั้นที่มีกิเลสมาก โดยมีอวิชชา ความไม่รู้ เป็นหัวหน้า ย้อนกลับไปในอดีตชาติอันยาวนานที่ผ่านมา ก็มีกิเลสมาก มีความไม่รู้มากเหมือนกัน สะสมสืบต่อจนมาถึงปัจจุบันชาตินี้ และยังคงต้องเป็นอย่างนี้อีกต่อไป ทำให้ไม่รู้ความจริงของสิ่งที่กำลังปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ เป็นไปกับอกุศลประการต่างๆ มากมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิเลสที่สะสมมา มีมากเหลือเกิน ซึ่งก็เป็นธรรมที่มีจริง ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

เมื่อกล่าวถึงความมืดแล้ว ไม่มีอะไรที่มืดยิ่งไปกว่าอวิชชา ความไม่รู้ จะเห็นได้ว่าอวิชชา ความรู้นั้น ก็ได้แก่มิรู้สภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม แต่ละหนึ่งๆ ไม่ใช่เรา สำหรับสิ่งที่มีจริงนั้น มีจริงในขณะนี้ ทุกขณะตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่พ้นจากธรรมเลย ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงโดยนัยของ**ขันธ** (สภาพธรรมที่เกิดแล้วดับทรงไว้ซึ่งความว่างเปล่า) โดยนัยของ**ธาตุ** (สภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งลักษณะของตน ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น) โดยนัยของ**อายตนะ** (สภาพธรรมที่ประชุมกันในขณะที่จิตเกิดขึ้นรู้อารมณ์ที่ละขณะ) ก็ไม่พ้นไปจากสภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ **ขณะนี้มิสภาพธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่มีขณะไหนเลยที่ไม่ใช่สภาพธรรม** ไม่ว่าจะได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย คิดนึก ขณะกุศลจิตเกิด ขณะอกุศลจิตเกิด เป็นต้น เป็นสภาพธรรมที่มีจริง สภาพธรรมจึงไม่ได้อยู่ในหนังสือ แต่มีจริงในขณะนี้ หากไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงให้เข้าใจว่า **อะไรคือธรรม ธรรมอยู่ในขณะไหน ขณะนี้เป็นธรรมหรือไม่** ก็จะไม่เข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย เมื่อไม่เข้าใจความจริง ย่อมเป็นผู้ไม่ฉลาดในธรรม กล่าวคือไม่รู้ว่ขณะนี้ เป็นธรรม จึงหลงยึดถือสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งที่กำลังปรากฏว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตน

หรือเป็นหนึ่งสิ่งใด เมื่อถูกอวิชชาความไม่รู้ครอบงำ ก็เป็นผู้มืดบอด เพราะถูกปกคลุมด้วยกองแห่งความมืดคืออวิชชา ย่อมทำให้ไม่เห็นความจริง แม้สภาพธรรมกำลังปรากฏในขณะนี้ ก็ไม่รู้ เป็นเหตุให้เกิดอกุศลอีกมากมาย ทำให้ยังต้องเกิดอีกรำไป และจะต้องประสบกับความทุกข์ทั้งกายและใจอีกมากมายอันเนื่องมาจากการเกิด

อกุศลจิตทุกขณะทุกประเภทเกิดเพราะอวิชชา ความไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล ไม่รู้ว่าอะไรเป็นผลที่มาจากเหตุ ไม่รู้โดยประการทั้งปวง ความเป็นจริงของอวิชชา ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เกิดขึ้นเมื่อใดย่อมทำกิจหน้าที่ไม่รู้ความจริงเมื่อนั้น **ที่สัตว์โลกทั้งหลายยังท่องเที่ยววนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็เพราะยังมีอวิชชาอยู่นั่นเอง ถ้าเป็นผู้ที่สามารถดับอวิชชาได้หมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ ก็จะไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ เป็นผู้สิ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง**

ในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมาก ทุกขณะที่จิตเป็นอกุศล ก็ไม่ปราศจากอวิชชา ก็ลองคิดดูว่าจะสะสมอวิชชามากเพียงใด ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่มีทางเข้าใจเลยว่า ตนเองมากไปด้วยอวิชชาเป็นอย่างมาก ดังนั้นหนทางที่จะค่อยๆ ขัดเกลาละคลายความไม่รู้ได้นั้น ก็ด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว เมื่อเห็นคุณค่าของแต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่ละเลยโอกาสที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไป เพราะทุกครั้งที่ได้ฟัง ก็ได้เริ่มสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ขัดเกลาละคลายความละคลายเป็นผู้มืดบอดด้วยอวิชชา ไปทีละเล็กทีละน้อย.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗